

Алекс Болдин

Ползата от инициативата

Топло е! Слънчево е! Гергьовден е! Колко дълго време го чаках да дойде през тая дълга зима. И ето го дойде! С шест почивни дни наведнъж! Гледам младата зеленина по дърветата и нещо сякаш налива със сила мускулите на краката ми. Не може да се стои в къщи по това време. Абсурд! Хвърлям око на ръчния си часовник. Да звънна на моя човек за да пригответи раницата и да хванем нагоре по планината. Какво славно драпане по камънака бихме му хвърлили. Егати кефа! Ама е много рано! Той вероятно си отспива след вчерашното лозарско копане. Хей, мотиката е голяма работа, тц-тц. Дори и за онай който най-не я обича, какъвто разбира се е случая. Така или иначе, не може да се стои вътре в овехтели апартамент като кукувица и да се зяпат облаците по ясното пролетно небе. Те са наистина като при стартирането на Windows. Колкото и да ме влече тоя Windows всичко си има човешката мярка. Да направя ли един сърфинг из Интернет? И там вероятно няма да открия нищо особено. С адаша от Нова Зеландия всичко си казахме още снощи. След три седмици ще тръгва обратно за България. Какво ли ще прави тук? Да му се чудиш на акъла на тоя адаш! Гадже! Гаджета колкото искаш! Само да свирнеш и хоп-па, по три наведнъж! Даже и в тая студена Нова Зеландия! Тоя адаш май се глези! И тази музика от уредбата! Вече ми писна!

Сухият, дрезгав глас на Джон Фогърти се дере мъчително от старите тон колони като че ли го е хванала атипичната пневмония.

Абе защо да не дръпна към „Четири камъка“ над хижата. Не е кой знае каква екзотика разбира се. Змиряник! Ама от там родното ми еснафско градче се вижда като на самата ти длан! А като вдигнеш поглед, над него небето е като при Windows! Кеф! Давай да не губя време! Скапаните ми маратонки от миналото лято вече имат по една симпатична дупка отдолу. Чат пат ги събуя и извадя по някое камъче отвътре. Мизерия бе братче! Слава богу че има битак със стоки за лица с моето финансово състояние. Едва вчера, след дължимите разплащания към майката държава се осмелих да си зарадвам нозете с един чифт платненки, съвсем сполучлива турска имитация на китайска маратонка, забележете, само по осем лева, вместо препоръчваните трийсет и шест. Обух ги още на битака. Окачих слънчевите очила на носа си и с огромното самочувствие на дрипав циганин си тръгнах за в къщи. Докато се прибирах обаче, сума ти познати ме запитаха от къде съм си купил тая практична и удобна обувка. Ле-ле-е, тоя народ не ходи ли на битак? Май и за там вече няма пари! Не зная колко време ще трябва да мине докато им се зарадвам на тези нови платненки. Ето ги сега, обути с удоволствие, те очарователно синеят а пръстите на краката ми лекичко помръдват и с

нетърпение чакат едно подсвирване за да припнат напред. И те припнаха но не към хижата а към ж.п. гарата, зоната с най много кафеени обекти. Да тръгнеш към хижата без да си изпил и едно кафе това би било едно атипично недоразумение.

Жадният ми за зеленина поглед се зарея покрай гаровите павилиони, пропълзя по раззеленилите се липи, прескочи магистралата, погали бялото лъвче на паметника на загиналите във войните български войници и се закова в мръсно бялата врата на отворения дюкян.

– Ха! Мирон е отворил магазина! Тоя човек трябва много да е закъсал с търговията за да направи това което никога не е правил, да отвори и да продава на връх Гергьовден и то не какво да е ами електрическите си дреболии. Сигурно има и такива мераклии които, преди да идат и си опекаат агнето, се отбиват предварително и си купят един контакт, та ако им прегори това изделие на цивилизацията през време на печенето, мигом да скочат и да си го сменят. Надали си е пил и сутрешното си кафе, но вестника си е купил и сега го започва най-напред с кръстословицата. Човекът си има традиции!

Поръчвам две дълги кафета на едва що събудилия се кафеджия и внимателно се придвижвам към дюкяна на моя човек. Той вече е турил силните диоптри на носа си и пише ли пише сричките в кръстословицата.

– Още ли не си я решил? Вече просрочваш времето. – казвам вместо поздрав.

– О-о-о, къде се загуби! Цял месец не си идвал! – Мирон е истински изненадан и не само на физиономията ми, а и на внимателно поднесената му чашка с димящо кафе. След домашната ракия, това е втората му любима напитка. Мирон пое тържествено чашката и устните му се разтеглиха в една широка благодарна усмивка. Олисялото му теме блестеше окръжено от рядката побеляла, шръкнала коса. Под прошарените вежди приветливо светеха сивите мъдри очи. Той бутна вестника настрана, остави химикалката и се съсредоточи върху ароматната течност.

Поседнах на стария шперплатов стол опрян досами тезгяха. Винаги ми е било приятно да разговарям с тоя човек независимо от избраната тема. Той имаше оригинален поглед към всяка човешка дейност, поведение, политика и възгледи, обвит с един всепроникващ и не натрапващ се традиционализъм.

Преди около десетина години изостави работата си в западащите заводи и създаде малка еднолична фирма за търговия с електроматериали. Началото на новата му дейност бе бурно и много успешно. Големият

му опит в електрическия монтаж, многото контакти с всевъзможни колеги от цялата страна, както и коректния и практичен подход му създадоха една чудесна база за развитие. Беше свикнал да рискува. Теглеше парични заеми. Закупуваше стоки, които след това бързо разпродаваше по целия окръг. Бързо изкупи наетото под наем старо магазинче. Дори изгради нов магазин, който обаче така и не успя да отвори.

Настигна го рецесия. Неразумното поведение на двамата му сина, както и фалирането на местната промишленост му нанесе един след друг два съкрушителни удара. Най-лошото бе всъщност другото, че и той Мирон, както всички хора биологично старееше. Постепенно се стопи предишната енергия и ентузиазъм. Все повече се свиваше в бизнеса и гледаше да покрие най-крещящите си нужди и човешки потребности. Въпреки осезателния регрес, старите му приятели не спираха да го посещават главно поради уменията му да общува и разговаря. При него цареше винаги една приповдигната творческа атмосфера. Всичките електротехнически консултации на един широк кръг градски електричари по принцип се въртеше именно тук, в това малко и тясно магазинче, натъпкано до край със всевъзможни нужни или ненужни електрически стоки и материали. Мирон не връщаше никога колега потърсил при него съвет или консултация. Обясненията му бяха подробни, обширни и компетентни. Говореше така увлекателно, че на човек съвсем не му се искаше да си тръгне.

Седях на скърцащия стол, пийвах от горещото кафе, стъпил върху един електрически двигател и като начало подхванах една от любимите му теми.

– Абе Мироне, знам че не обичаш да се буташ по партии и политики, ама като се сетя, че все ръководни длъжности си заемал по Татово време, та не мога да си обясня едно...

– Какво? – погледна ме дяволито Мирон.

– Как така твоите бивши началници не са те направили комсомолски секретар или партиен член.

– Та тук му е чалъма! Да станеш ръководител без да си съгласен с традиционно възприетия политически мироглед.

– Нещо не мога да те разбера?

– Какво има за разбиране. Знаещият и можещият човек има навсякъде свободата да избира как да устрои живота си.

– Чуваш ли се какво говориш! Та точно при „развития социализъм“ имаше най-голямо връзкаство. Знаещите и можещите ги хвърляха в петнайсега глуха, а напред си пробиваха път, с голямо бльскане и лакти

всевъзможни подлизурковци и посредствени типове.

– Не си ли чул, че всяко правило си има изключение?

– И ти ли си изключението?

– Повече няма да те убеждавам а ще ти разкажа една история. Тя е истинска, защото е историята на моя войниклък. – Мирон пийна голяма глътка от вече изстиващото кафе и започна да разказва една от неговите интересни и увлекателни истории.

– Никога не си ми казвал къде си служил.

– Слушай! Слушай и си направи изводи!

– Давай бе Мироне! Целият съм в слух!

– Знаеш ли, моето детство беше доста бурно и емоционално. Баща ми имаше една лимонадена фабрика в едно крайдунавско градче и правеше най-хубавата лимонада в цялата околия. Беше много предприемчив и оправен човек. Бил съм много малък когато се разведах с майка ми. Тя ме взе със себе си и година след година обиколихме почти цяла северна България.

Къде ли не сме живели! Когато станах на около дванайсет, бащата се намеси и ме записаха в юнкерското училище във Варна. То беше едно полувоенно училище организирано в истински Сталински образец. Някъде в началото на петдесетте, не зная защо обаче го закриха. Аз бях в първия му и единствен випуск. Излязох с чин кадет и с правото да служа само шест месеца. По онова време се служеше почти три години. Служиш, служиш та ти окапят месата от кокалите... Та ти казвам, че на шестнайсет години станах кадет, нахален, наперен със самочувствието, че светът ми е до колене. Само дето още не ми бе набол мъха под носа. Хлапе и половина!

Когато получих обаче повиквателната за казармата си глътнах езика. Такова шубе ме хвана, че цял треперех и се потях. Това е незабравим миг от живота на подрастващия мъж.

Така че, през една мъглива октомврийска утрин, заедно с една шепа мои връстници виснах пред Варненското комендантство. Извикваха ни един по един и всеки изпращаха там, за където му пишеше в документите. Групата ни се топеше бързо и накрая останах съвсем сам. Стоя аз на малкото площадче, подсмърчам страхливо и поглеждам към прозорците на комендантството в очакване да ме извикат. Ами! Никой не ме викаше! Като че ли ме бяха забравили! Пристъпях от крак на крак и в главата ми преминаваха всякакви мисли. По едно време от вратата на комендантството излезе един офицер и ми извика: „Новобранец Мирон Стойков!“. „Тъй вярно!“ – отговорих по стар кадетски навик. „При лейтенант

Костов, ходом марш!“ . „Слушам!“ – отговорих и усещах как космите по остриганата ми глава бавно се изправят. Явих се при лейтенанта, а той като започна: „Кадет Стойков, завършили сте юнкерското училище «Никола Вапцаров»?“ – „Тъй вярно!“ отвърнах със стандартната изгъркана фраза.

„Като отчете вашата предварителна военна подготовка, комисията реши да бъдете зачислен на служба във флагманската подводница. Ясно?“. „Тъй вярно!“

Не бях и помислил, че ще ставам подводничар но ето че станах. Подводницата беше малка от типа „Молюска“. Стоеше на кей във Варненския залив, някъде около нос Галата. На флагманска подводница не можеше да служи всеки новобранец. Проучването за миналото беше така детайлно и прецизно, че се гледаше рода на човек до седмо коляно. Аз разбира се си знаех произхода. Баща ми, като собственик на фабрика преди девети го третираха като капиталист и враг на народа. Явно, че нещо бяха пропуснали в биографията ми.

Бях сменил толкова много местожителства, че някъде по веригата истинското ми досие се бе загубило. Някой писарушка го бе заменил с ново и бе наблегнал на последните години от живота ми. Така-а... – Мирон изпи и последните капки кафе, повъртя чашата в ръцете си и като нямаше какво да прави с нея, постави я на прашния парапет на прозореца. Аз се облегнах назад, кръстосах крака, въздъхнах и без да го прекъсвам зачаках по-нататъшния разказ.

– Трябва да ти кажа, че службата на флагманска подводница не е никаква служба. Първите няколко месеца ходехме на гости при другарите от братските армии в Констанца и Одеса. Идем, акостираме на военното пристанище, па като започнат едни прегръдки с другарите бойци, па стискане на ръце и така нататък. Половин година не направихме едно учение.

– А на теб какви ти бяха задълженията?

– Никакви! Или по-точно почти никакви! Сменявах повредени контакти, изгорели електрически крушки, носех кафето на офицерите, лъсках обувки, абе като всеки новобранец.

– Блазе ти! Не си се прекършил от работа!

– Вярно е! Ама това не е всичко. Май си бях голям късметлия.

Веднъж, в края на първото ми бойно учение, както си чистех вратите от прах, чух че в каюткомпанията се играе на карти. Бях много любопитен и надникнах през вратата. Капитанът, заедно със Командващия учението и още един офицер играеха бридж. Аз бях понаучил малко от

тая игра в училището и ми бе интересно да видя как играят. Те говореха напълно с терминологията на бриджа. По едно време нещо започнаха да спорят за някаква боя. Мен, кой ме би по езика, взех че се обадох. Командващият се обърна учуден, замисли се малко, после ми махна с ръка да се приближа. Не разбрах с какво сгафих. „Хей сега, викам си карцера не ми мърда!“ А той, командващият де, ме пита: „Редник, къде си учил тая игра?“. Обясних, че в училището понякога се заигравахме със юнкерите. „Я седни, казва! Да видим какво можеш“ – и ми сочи мястото срещу себе си.

Седнах аз, ама седя като на тръни. Да бъда партньор на Командващия учението!

- Таман сте направили четворката! – не се съдържам аз.
- Да бе! Попълних четворката!
- И? И какво стана?
- Как какво? Пребихме ги на карти!
- Ти се майтапиш!
- Като ме гледаш така, какво си мислиш? Дали се майтапя?
- Стига бе!

– Така стана! Командващият се оказа отличен играч. Водеше играта прецизно и с вещина. Пожарски се казваше! Винаги ще му помня името. Така продължи един цял месец. Вечерите най редовно ме викаха и въртяхме един бридж та свят ще ти се завие. Аз така се ошлайфах, че противниците ни не можеха да ни вземат игра.

- Голяма работа си ти бе, Мироне!
- Е, чак пък голяма! Бях млад и не му мислех много.

Идеално използвавах предоставената ми възможност. Бях инициативен! А инициативата ми донесе така неочаквана полза. Да минеш леко казармата и това е изкуство, брат.

- И как продължи тая сладка служба?
- Още по неочаквано! – усмихна се Мирон. Бях подводничар само един месец!

- Мълчи не думай!
- Така се получи!

– Един ден ме извика капитана и ми нареди. „Редник Мирон Стойков, събирайте си багажа!“ – Мълча и го гледам стреснато. „В единайсет нула, нула трябва да се явите в комендантството!“ „Оплескахме я!“ – казвам си. „Арестът не ми мърда! Сигурно е заради тоя проклет бридж!“ Напълних мешката с личния си багаж, стегнах колана и с мрачна физиономия слязох по трапа на подводницата. В указаният час

се явих пред входа на комендантството. Там ме посрещна един лейтенант. Гледа ме отвисоко. Мълчи не продумва.

Само ми махна с ръка да вървя след него. Минахме по някакви коридори и се изправихме пред една врата с часови. Той пристъпи вътре, докладва на някого, след малко се показа и ми махна да вляза. Влязох, ни жив ни умрял. Изведнъж пред мен се показа Коменданта и кой мислиш, че беше тоя Комендант? Флотен генерал Пожарски! Закъсал човекът за адютант и се сетил за мене. Дотогава адютанти били само офицери. Понеже самата служба разглезвала офицерите, генералът решил да направи нововъведение и да назначи за адютант най-обикновен войник. Мислил, мислил и все моя милост му била в ума. Така и решил най-накрая, да ми промени съдбата.

– Ти ми разправяш приказки, бе Мироне!

– Сега следва най-интересното!

– Какво по-интересно има от това дете ми разправи досега?

– Седи кротко, бе човек!

– Добре! Давай нататък, ама да знаеш че ти мера думите с микрометър.

– Мери ги, като си нямаш работа! Та седнах аз край едно малко бюро във фойето пред канцеларията на Коменданта. Седя и следя кой влиза! По точно пусках по свое усмотрение всеки който ми хареса. Нямаш си на представа, да ти козируват офицери, на теб обикновения редник. По устав бях по висш от тях въпреки, че бяха много по-висши по чин. Някои ме гледаха така, сякаш ще ме изядат. А аз, като неопитен новобранец, при всяко появяване на твърд пагон, рипвах и отдавах чест. Имаше едни офицери от пехотата, страшно нахални. Идваха и без да искат разрешение направо влизаха. Пожарски разбра каква беше работата и ми нареди когато се явят да ги държа по един час в чакалнята. „Нека чакаат, казваше той. Да се научат на ред и дисциплина!“.

– А като дойде вечер, бридж!

– Така беше! Няма да си кривя душата, я!

Въздъгнах още по-силно спомняйки си за моята казарма.

Една голяма и тлъста пролетна муха се появи ненадейно отнякъде, закръжи във въздуха и кацна на коляното ми. Посегнах да я ударя но тя бръмна и прелитайки като натежал бомбардировач пикира над лъсналото теме на Мирон и се загуби някъде из рафтовете покрити с безпорядъчно нахвърляна електрическа стока.

– И как свърши службата?

– Службата трая само шест месеца! Беше възможно най-леката

служба за един войник! Но накрая, когато вече се уволнявах, стана една издънка която ми вгорчи така сладките шест месеца. Трябваше да ми се оформят документите за уволнение, а за това трябваше да мина за един подпис при началника на ВКР.

– Какво е пък това?

– Военното контраразузнаване! Не знаеш ли?

– Не ми се е случвало да минавам от там!

– А аз минах като за последно. Тоя началник беше от нашия град и много добре познаваше баща ми и цялата ми рода. Гледа ме, примижаваше с очи и съска. „Ти си на Георги Стойков момчето нали!“ „Тъй вярно!“ – отговорих чинно. „И си бил адютант на генерал Пожарски!“ „Тъй вярно!“ Че като ревна: „Та никой ли не е прочел, че баща ти е враг на народа бе сине майчин!“ – Едва що не се напиках от страх. Зачерви се оня ми ти човек, опули се и не ще да подпише документите ми за уволнение. Извика дежурния и му нареди да ме затвори в една стая. Все едно че съм арестуван. Чакам аз, мина час, минаха два, изведоха ме, и отново се изправих пред него. А той ми хвърля документите и ръмжи: „Да не си се мярнал повече пред очите ми!“ Така се уволних! След години го срещнах. Беше ми съсед по лозе. Гледа ме и казва: „Ти помниш ли когато ми се яви като стар войник?“ „Помня, как да не помня, казвам.“ „Хей, пък извинявай Мироне, такива бяха времената!“ „Да!“ – казах. „Такива бяха другарю полковник! Трябва някак си да се живее!“

Мирон замлъкна умислен. И аз се умълчах. Погледнах часовника си! Уж се отбих само за две минути, а мина час.

– Ти май ми обърка програмата. Бях се запътил към хижата, за да се поразтърча малко. Ама, че ти е сладка приказката!

– Е, имаш още време! Два часа има до обяд! И до агнето! – допълни, поглеждайки ме хитро с присвитите си сиви очи.

– Събирах пари за това агне цели два месеца, ама май стигнаха само за едно пиле.

– И това е добро решение на въпроса при тези времена. – Надигнах се. Бях вдървен от седене на тоя неудобен шперплатов стол. Махнах му за довиждане. Едва стъпил на прага на магазинчето и Мирон поучително ми напомни.

– И не забравяй! Нали се сещаш за какво? За ползата...

– От инициативата! Как бих забравил, когато ти го казваш!

– И още нещо! Весело изкарване на Гергьовден!

– Весело да е и при тебе Мироне!

Подсвирнах въодушевно на нозете си, така празнично обути в

новите сини платненки. А те само това чакаха. Без много мотаене, припнаха с весело топуркане към „Четири камъка“ над хижата.

КРАЙ

© 2003 Алекс Болдин

Източник: Авторът

Разпространява се при условията на лиценза „Криейтив Комънс – Признание –
Некомерсиално – Без производни“ версия 2.5 (CC-BY-NC-ND version 2.5)

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/2920>]